

СТАНОВИЩЕ

на доц. д-р Тотко Стоянов

член на научното жури за оценка на качествата на дисертационния труд

на магистър археолог **Велислав Владимиров Бонев**

*„Археометрично изследване на метални изделия от медни сплави от Тракия
(I хил. пр. Хр.)“*

Познавам Велислав Бонев от 2002 г., като студент в бакалавърската програма на Катедра Археология, на Исторически Факултет на СУ. От същата година той участва в проучванията на тракийският град в Историко-археологически резерват «Сборяново», на които съм ръководител, отначало като стажант, а от 2006 г. като член на изследователския екип.

Интересът на Велислав към изследванията на метални изделия от Желязната епоха се оформи по време на следването му в първия випуск на новооткритата магистърска програма по «Археометрия». През 2007 г., след успешно положен кандидат-докторантския изпит, Велислав Бонев бе зачислен в докторантура към катедра „Археология” на Историческия факултет на СУ”Св. Кл. Охридски”. На практика той е първият магистър по Археология (Археометрия) с дисертационен труд в това интердисциплинарно направление.

Освен успешната работа по изпълнението на индивидуалния си план като докторант и археологически проучвания на различни обекти, Велислав Бонев взе участие в няколко научни проекта, в които го привличаше именно елементът на интердисциплинарно проучване на археологически артефакти и/или обекти. В процеса на работа над дисертационния си труд докторантът задълбочи познанията си за възможностите и начините на изследване на метални археологически находки с помощта на различни химични методи – рентгенофлуоресцентен анализ и атомноемисионен анализ с индуктивно свързана плазма, успоредно с обогатяване на познанията си върху историята, хронологията и типологията на металните артефакти, избрани за обект на изследване. Това му позволи да бъде реално активен инициатор в подбора на археологическите материали за изследване, пробовземането и пробоподготовката за анализ, както и последващата математическа обработка на аналитичните данни.

Обект на изследване в дисертационният труд са изделия от медни сплави - общо 334 проби, взети от фибули (248 броя), инструменти (51 броя) и група

находки от накитни премети, стрели и др. (35 броя). Към момента на формулирането на темата на дисертацията, въпреки натрупаните значителни количества фибули, накити и други артефакти от медни сплави от Ранната- и Късната желязната епоха от територията на Тракия в ареала на Р България, имаше ограничен брой и в много случаи елементарни изследвания за добиване на информация за химическия състав и евентуално произхода на суровините, технологията и ареала на изработване. От тази гледна точка темата на дисертацията е много добре дефинирана и актуална, даваща възможност да се стартират изследванията у нас върху една сериозна интердисциплинарна основа.

Свидетел съм на мъчителния процес на практическото събиране на проби за изследване. Докторантът успя да събере посочените 334 проби от артефакти от фондовете на музеите в градовете Благоевград, Перник, Враца, Шумен, Исперих и Варна. По различни причини не бяха взети проби от фондовете на други музеи.

Доколкото мога да преценя съдържанието на аналитичната (химическата) част от дисертационния труд, бих изтъкнал, че едно от достиженията в него е структурата, съчетаваща балансирано археологическата и химическата част и заключителните глави с изводите по линия на археологическите и химически резултати.

Като основна цел на работата В. Бонев е дефинирал «да бъде изготвен адекватен химичен профил на находки, изработени от мед и медни сплави от Желязната епоха от територията на съвременна България», както и «да се разработят конкретни стратегии за прилагане на различни хеометрични подходи при обработката на получените резултати, гарантиращи извличането на еднозначен отговор, позволяващ ситуирането, поне на част от находките, във времето и пространството.» (с. 42).

За постигането на целите са определени за изпълнение следните задачи: - Да бъде събрана представителна извадка от метални находки, която да покрие максимално двете фази на Желязната епоха и отделните региони на страната; - Да бъде изготвен Каталог на анализирани образци, съобразен със спецификата на тезата; - Находките да бъдат анализирани с цел определяне на химичния им състав и да се определи вида на медната сплав; - Аналитичните данни да бъдат обработени с набор от хеометрични методи; - Да бъде направен опит да се решат конкретни археологически проблеми с помощта на получените аналитични данни и пакет от статистически програми; - да се установяват съществуващите

прилики, респ.разлики в химичния състав на находките, в зависимост от типа изделие, времето и мястото му на производство (с. 42).

Каталогът е действително осъществен по начин отговарящ на спецификата на дисертацията. Той е изходна база за изследването. Лаконичната, но прецизна информация в него е отражение на задълбочените познания на Велислав Бонев по отношение на актуалните изследвания и класификационни схеми за фибулите и накитните предмети в Тракия през двете фази на Желязната, проявени категорично в гл. 2 и особено в гл. 4 на работата, където ясно е представен типа и контекста на изследваните артефакти.

За резултатите от химическите анализи и интерпретацията им трябва да се каже, че по презумпция са резултат и на професионалната подкрепа на научния ръководител проф. дхн д-р Ивелин Кулев и колегите от Катедрата по Аналитична Химия на СУ. Съчетаването на тези резултати в единна интерпретация, обаче, е дело на дисертанта, което е индикация за усвояването на тази специфична и трудна за археолозите материя. Към достоинства на труда бих добавил, че е преодоляна една действителна трудност да се пише разбираемо с езика на две научни направления, коренно различни като материя, изказ и терминология. Велислав Бонев е успял да създаде балансиран текст, в балансирана структура. За мен резултатите и изводите са приемливи. Обективна пречка за по-съществени резултати е фактът, че голяма част от пробите са взети от фрагментирани артефакти, без контекст. Авторът е посочил тези обстоятелства и е извлякъл може би максимума при приложените методи.

Велислав Бонев е автор на три научни статии и доклади на шест различни научни форума (симпозиуми, конференции), проведени у нас и в чужбина, с което са надхвърлени минимумът от изисквания за получаване на образователната и научна степен „доктор“, съгласно Закона за развитието на академичния състав в Република България.

Изложеното дотук ми дава основание убедено да предложа на уважаемото жури да присъди **образователната и научна степен „доктор“** на **магистър археолог Велислав Владимиров Бонев.**

16.08.2011 г.

София

Подпис:

доц. д-р Тотко Стоянов